Kari Hyytiäinen

Vesi ja ruoka osana YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaa

SUOMEN LUONTOPANEELI

WAWE

HELSINGIN YLIOPISTO

Veden ja ruoan keskinäisriippuvuudet, näistä seuraavat kestävyyshaasteet

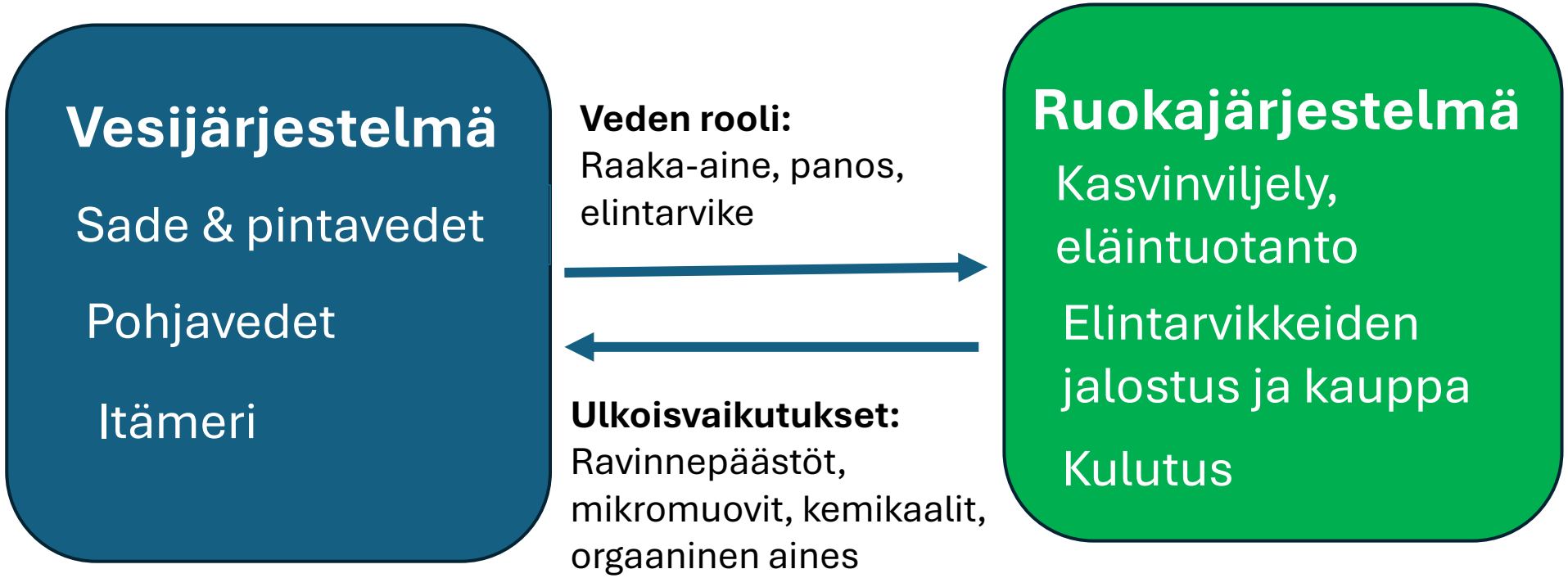

Trendit viimeisen 50 vuoden aikana

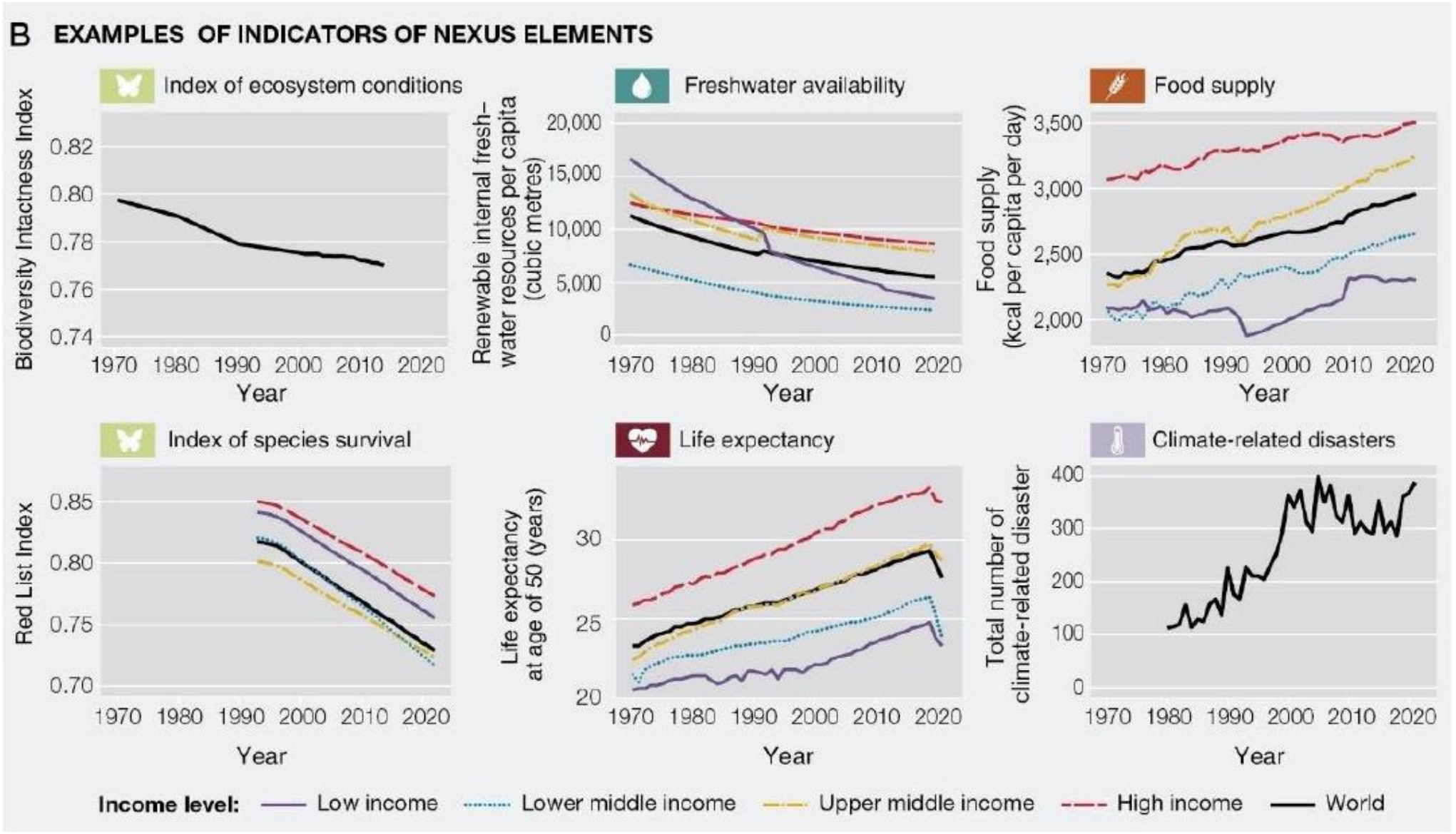

Lähde:
IPBES (2024)

Tuleva kehitys megatrendien valossa

RUOKA:

- tuotanto kasvaa määrällisesti
- laatu heikkenee

VESI:

- saatavuus vaikeutuu
- laatu (puhtaus) heikkenee

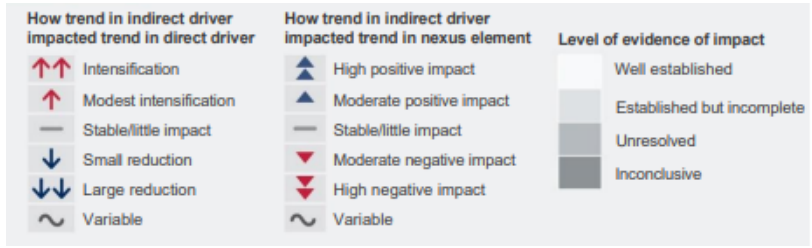

B TRENDS IN INDIRECT DRIVERS AND THEIR IMPACTS ON NEXUS ELEMENTS

Indicators of indirect driver		Trend in indirect driver	Biodiversity	Water		Food	
				Availability	Quality	Quantity	Quality
Economic	GDP	↑	▼▼	▼	▼▼	▲	▼
	Material intensity	↘	—	—	—	▲	
	Trade	↑	▼▼	▼	▼▼	▲	▼
	Poverty	↓	—	~	—	~	~
Demographic	Population	↗	▼▼	▼	▼▼	▲	▼
	Urbanization	↗	▼	▼	▼	▲	~
Institutional	Regulations (environmental)	↑	▲	▲	—	—	—
	Armed conflicts	↑	~	—	—	—	▼▼
Cultural	Knowledge/literacy	↗					
	Per capita consumption	↗	▼▼	▼	▼▼	▲	▼
Technology	Renewable energy (solar and wind)	↑	▼	—	—	~	—
	Use of ICT	↑	▼	—	—	—	

Lähde: IPBES 2024

Muita kestävyyshaasteita

Ilmastonmuutos:

- Kuivuusjaksot ja tulvat yleistyvät -> sadot pienentyvät ja laatu heikkenee
- Edellytykset maataloustuotantoon heikentyvät monilla perinteisen intensiivisen viljelyn alueilla
- Elintarvikkeiden hinnat voivat ajoittain kohota nykytasoa korkeammaksi joko pysyvästi tai eri mittaisilla jaksoilla. Ruoan hinnan nousu kohdistuu erityisesti haavoittuvimpiin ryhmiin

Epävakaat yhteiskunnalliset olot ja geopoliittiset kriisit:

- häiriöitä monipuolisen ja kohtuuhintaisten ruoan saatavuudessa kansalaisille.
- kansainvälisen kaupan rajoitukset, tullimaksut
- maatalouden ja elintarvikkeiden tuotannon panosten: koneitten, polttoaineiden, eläinten rehujen, lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden saatavuus vaarantuu
- työvoiman liikkuvuus vähenee – pula ammattitaitoisesta työvoimasta

Miten Agenda 2030 -ohjelma ja selonteko tunnistavat ruoan ja veden keskinäisriippuvuuksia?

Ruoka ja vesi liittyvät suoraan useisiin kestävän kehityksen tavoitteisiin ja epäsuorasti kaikkiin muihin tavoitteisiin.

Agenda 2030-ohjelman, seurantaraportit ja selonteko:
- tärkeää tietoa monille sektoreille keskeisistä indikaattoreista, mutta suoraan ne eivät anna eväitä yksittäisten sektorien kokonaiskestävyyden ja keskinäisriippuvuuksien arviointiin.
- Eivät systemaattisesti arvioi nykyisten vallalla olevien isojen kehityskulkujen ja megatrendien aiheuttamia haasteita.

Täydentävät tarkastelut:
- Planeettarajat
- Sektorikohtaiset skenaariotarkastelut

Synergestisia ratkaisumalleja

Edistävät samanaikaisesti säästeliästä resurssien käyttöä ja vähentävät koko arvoketjun aikaisia ruoantuotannon ja veden käytön negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Yritykset:

- T&K&I panostukset uusiin teknologioihin
- Synergiat hyödyntäviä yhteistyömalleja yritysten välillä
- läpinäkyvää kuluttajille kohdistettua viestintää elintarvikkeiden ympäristöjalanjäljestä

Päätöksentekijät:

- Päivitettyä elinkeinoihin tai ympäristöön liittyvää ja veden ja ruoan keskinäisriippuvuuden tunnistavaa ja synergiat hyödyntävää lainsäädäntöä
- Teknologiastandardeja (erityisesti EU)
- Taloudellisia kannustimia toimijoille
- Investointeja ekosysteemien ennallistamiseksi

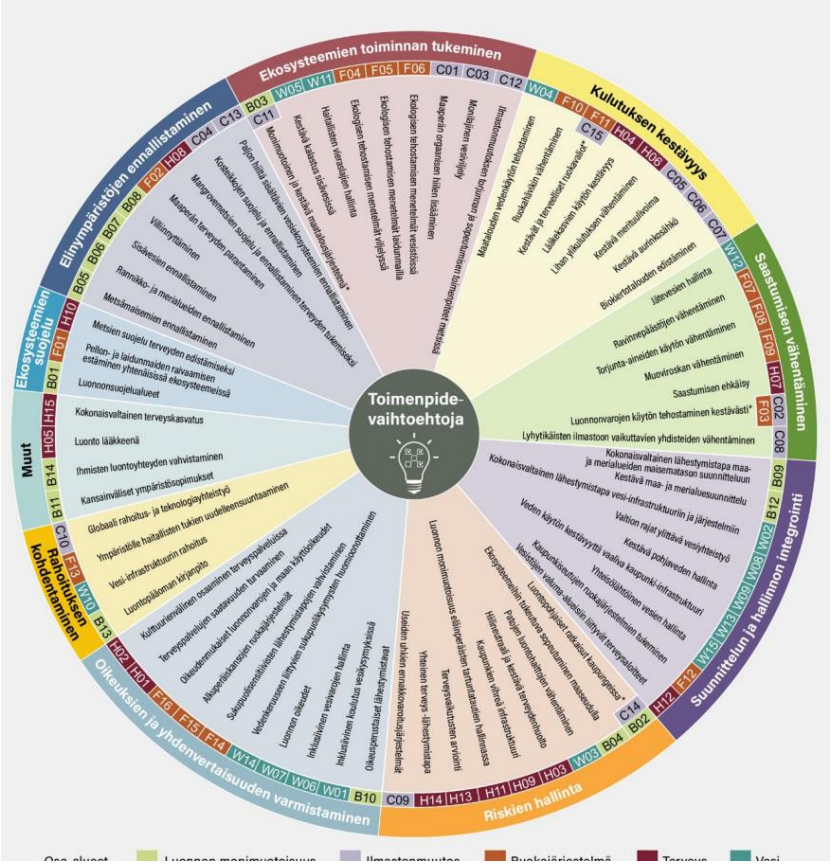

Lähde: IPBES 2024

YK:n 2024 seurantaraportti

Suomi oli kaikista maista edistänyt parhaiten kestävän kehityksen tavoitteita.

Kolmella osa-alueella edistyminen on kuitenkin ollut Suomessa hidasta:

(1) kiertotalousmallien ja kierrätyksen yleistymisen osalta,

(2) ruoantuotannon ja -kulutuksen haitallisten ympäristövaikutusten vähentäminen (erityisesti typen kiertoon liittyen)

(3) elintarvikkeiden tuonti alueilta, joilla vesi on niukka resurssi ja siitä kilpailee maatalouden lisäksi muut ekosysteemit ja paikallisyhteisöt

Millaiset vesi- ja ruokajärjestelmän kestävyyshaasteisiin liittyvät suomalaiset ratkaisut olisivat skaalattavissa muualle maailmaan?

